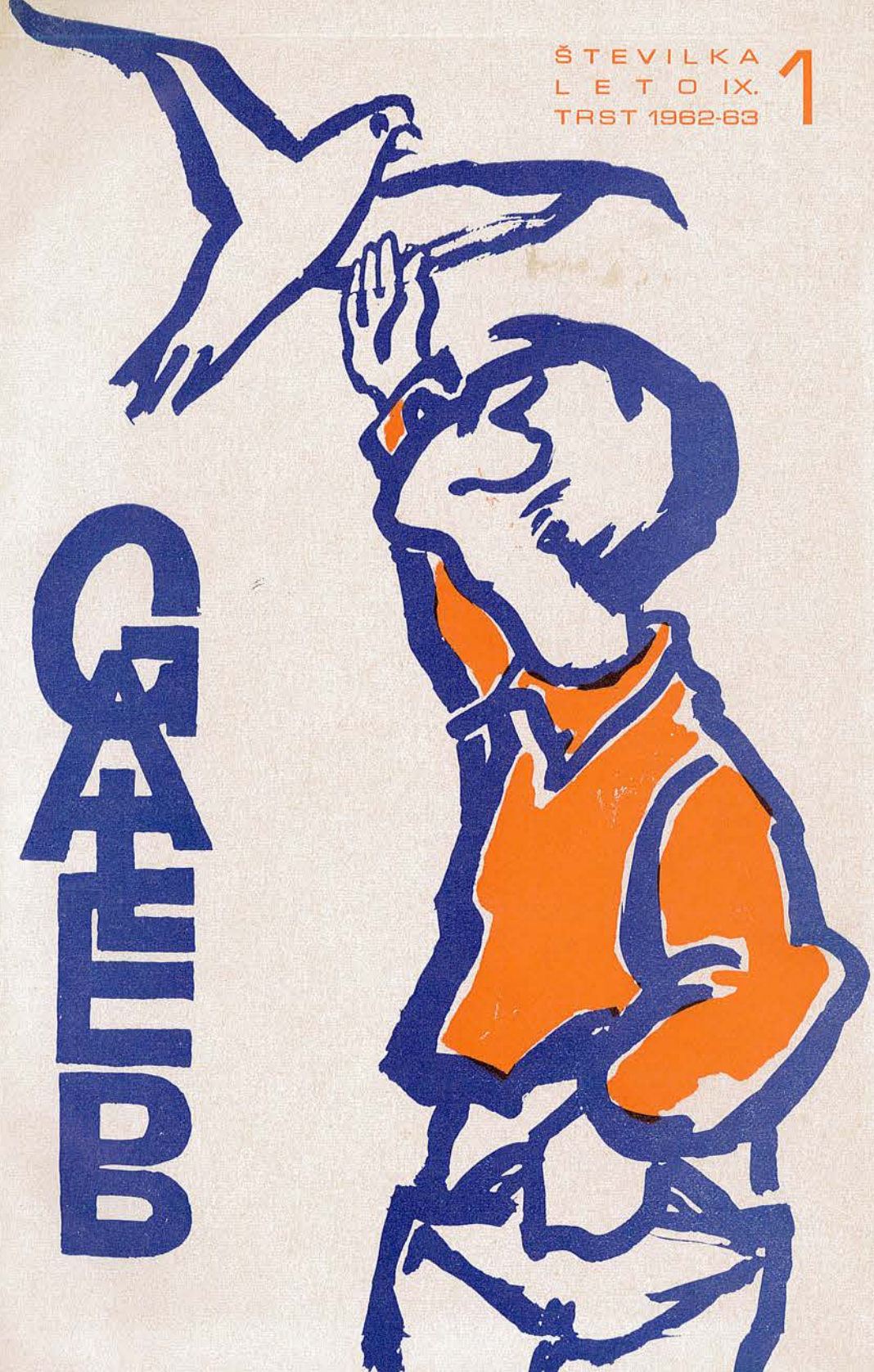

ŠTEVILKA
LETO IX.
TRST 1962-63

1

BDFFAG

GALEB

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno • Izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec • Ureja ga uredniški odbor • Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20
Naslovno stran je napravil R. Hlavaty

VSEBINA

Fran Roš: Odprla so se šolska vrata	1
Fran Roš: Gozdni mož Zelenec	2
Stana Vinšek: Verne duše	5
Tone Seliškar: Ribič Luka in delfin	6
Angelo Cerkvenc: Svilka	8
Alkohol in razum	10
Rado Kragelj: Na valovih pragozdne reke	11
Fran Roš: Jesenske barve	15
Jože Jesih: Spomin	16
Gustav Strniša: Medvedek	17
Nova hiša	18
Danilo Gorinšek: Boter jež; Veverica	20
Vladimir Kodrič: Buči, buči morje adrijsko	21
Naši mladi dopisniki	24

FRAN ROŠ

Ilustriral: LEO KOPRC

Odprla so se šolska vrata

*Odprla so se šolska vrata
in lepih prostih dni je kraj.
Okoli šole polna trata
fantičev in deklet je zdaj.*

*Poglejte, tam prihaja Janez,
o, ta je pravi korenjak!
S seboj ima že knjige danes
in spet bo letos odličnjak.*

*Že z roko maha nam Bogdanka,
vsa zagorela je v obraz,
ob njej pa smeje se Ivanka,
ki sladkih sliv ima za nas.*

*Nastavil si na usta Žarko
je orglice in že igrà,
a smešni neugnanček Marko
z nogami k plesu cepetà.*

*Tam deklice so se prijele
v veselem krogu za rokè,
zapele so in zavrtele
po trati bose so nogè.*

*Tedaj zapoje šolski zvonec,
ki dosti časa je molčal,
in že je ringaraja konec,
potihnil dečji je živžav.*

*Učitelj bliža se nam s praga,
prijazen je njegov pozdrav.
Spet šola nam bo ljuba, draga,
za pridne v njej ne bo težav.*

Trst SKL

12660/1962/63

050-053.6

019621004

COBISS

5.11.62/1064

FRAN ROŠ

Ilustriral: LEO KOPORC

Gozdni mož

ZELENEC

V kotlini med hribi se je šopirila bogata Boltinova kmetija. Okoli velike zidane hiše so stala gospodar-ska poslopja. Daleč so se širile plodne njive, sočni travniki in po zloženih bregovih pašniki. Visoko tam po vrhovih gozdnatih hribov je tekla meja Boltinovega posestva.

Boltin je bil debelušen človek z močnimi rokami in prebrisanim pogledom. Ljubil je svojo lepo zemljo, živino in denar bolj od vsega drugega. Brez žene in otrok je bil, da mu ni bilo treba z nikomer deliti svojega bogastva. Polja so mu obdelovali hlapci in dekle, ki jim je dajal le malo zaslužka. Vsako leto je odpuščal ljudi iz službe, ko jim je pri-

trgal obilo plače. Na njihova mesta so ponižno prihajali drugi.

Tisto leto je že sredi jeseni pritisnil hlad. Boltin je prav tedaj pričel sekati gozd ob vznožju visokega Smrekovca. Imel je kupce, ki so mu ponujali mnogo denarja za les.

Ves dan so hlapci vihteli sekire. Hrešče so padale mogočne smreke in bukve. Do večera je bil posekan precejšen pas drevja ob vznožju hriba in gospodar se je s hlapci vrnil domov.

Po večerji je Boltin stopil v svojo izbo. Z zapahom je zaprl duri in tudi notranja vratca v oknu, zavarovanem z železnim križem. Prižgal je lojeno večo. Tiho je dvignil desko v podu in izpod nje privlekel zajetno vrečo, ki je v njej rahlo žvenketal denar. Molče je sedel in pestoval svoje bogastvo, ga božal in stiskal k sebi. Njegov sicer mrzli obraz je bil zdaj ves izpremenjen. V pohlepni ognju so mu žarele oči in lice se mu je kremžilo v brezumnem smehu. Pri tem je v mislih računal, kako pomnoži svoje imetje, ko poseka gozd in proda les.

Tedaj je trikrat rahlo potrkalo na okno. Boltin se je zdrznil.

Potrkalo je vnovič.

Hitro je segel po vreči z denarjem in jo položil nazaj pod desko. Z zidu je snel puško in zarenčal v okno:

»Kdo je zunaj?«

Zaslišal je mehke, visok glas:

»Boltin, pridi iz hiše na važen pogovor!«

»Si tolavaj, si tat, si berač? Vstran od moje hiše!«

»Zelenec sem. Sila me je prignala k tebi.«

»Kakšen Zelenec neki? Zelenca že davno ni več. Hlapce pokličem in te ustrelim, kdor koli si!«

»Ne delaj tega! Prej poglej skozi okno, da me vidiš!«

Boltin je napel petelina na puški in jo nameril v okno, z levico pa ga je za ped odprl. Zunaj v mesečini je razločil prečudnega majhnega moža v zeleni obleki, ki so se mu izpod gostih zelenih las svetile dobrodušne oči. Zmajal je z glavo:

»Glej no! Saj si menda zares Zelenec! Kje le si se vzel?«

»Poslušaj me! Še vedno prebivam pod vrhom Smrekovca, v tvojem gozdu. Toda že dolgo, zelo dolgo se nisem prikazal nobenemu človeku. Ljudje so menili, da sem zapustil te hribe, a jih nisem. Pridi, Boltin, za hlevi bova najbolj skrita! Kupčijo bi rad sklenil s teboj!«

»Kupčijo?« se je začudil Boltin. »Ne bom se branil, če mi bo v korist.« In je s puško v roki stopil iz hiše.

V temi za hlevi je čakal drobni Zelenec. Ponižno in prijazno je vprašal gospodarja:

»Ali hočeš posekati gozd prav do vrha Smrekovca?«

»Seveda do vrha, do meje. Saj je gozd moj.«

»Pod vrhom je moj stari dom, Boltin!«

Boltin je prikimal. Poznal je skrivnostno odprtino tam, ki je vodila v podzemlje. Bajè je v davnih letih tam prebival gozdni mož Zelenec. Nekaterim ljudem je rad pomagal z dobrimi nasveti in celo z denarjem. Odkar pa je bil Boltinov ded posekal gozd prav do vznožja Smrekovca, ga nihče več ni videl. Toda glej neverjetno čudo! Zelenec je še vedno prebival tam! Nocoj pa je celo prišel k Boltinu! Zdaj ga je prosil:

»Nehaj sekati v Smrekovcu! Tam še nikoli nihče ni sekal. Vsaj do pomladi počakaj! Ne preganjaj me iz gozda in z doma, dokler si ne pripravim novega stanovanja daleč od tod!«

»Ne morem več čakati. Denar potrebujem in moram hiteti, dokler ima les dobro ceno.«

»Odloži sekanje na drugo leto ali pa se loti drugih poslov! Prosim te. Glej, že jutri rano pričnem daleč od tod kopati rove za svoje novo bivališče«

»Povsod drugod je gozd mlajši in bi z njim imel izgubo. Tu pa sekira zares še ni pela, kar svet stoji.«

»Izgubo ti poravnam z denarjem. Koliko zahtevaš, da mi ustrežeš?«

»Hm,« je pomislil Boltin in se je na tihem razveselil denarja, ki bi ga pridobil na tako lahek način. »Vsaj tri sto zlatih cekinov mi moraš dati!« je odvrnil in oči so mu pohlepno vrtale v gozdnega moža.

»Velja!« je privolil Zelenec. »To je zame sicer velik denar, toda čež

zimo bom vsaj na varnem in v miru s sinčkom.«

»Kaj, tudi sina imaš? Tega nisem vedel.«

»Da, sina imam,« je pritrdil Zelenec in se je mehko nasmehnil. »In kako rad ga imam! Največje veselje mi je na svetu. Saj če bi bil sam, me ne bi vse to toliko skrbelo. Najina kupčija torej velja, kajne, Boltin? Dokler se lastovke ne vrnejo, ne boš več sekal v Smrekovcu! Moraš mi to obljubiti!«

»No, naj velja! Ti pa mi prinesi denar!«

»Se to noč ti potrkam na okno in nanj položim tristo zlatih cekinov. Jutri pa že pričnem kopati novi dom sebi in sinčku Zelenčku.«

Boltin je segel Zelenecu v drobno roko in ločila sta se.

Takoj ko je gozdni mož izginil v noč, se je Boltin nemalo pokesal, da ni zahteval še večje odškodnine. Vendar si je končno pomencal roke, zadovoljen z nepričakovano, koristno kupčijo.

Še dolgo potem je s težkimi koraki meril izbo in računal v glavi. Tako je vendarle dočakal trenutek,

ko je na okno rahlo potrkalo. Odprl je okno, a o Zelenecu ni bilo več sledu. Na okenski polici pa je ležala lesena škatlica. Pograbil jo je in se zaprl v izbo. V škatlici je otipal same suhe zlatnike. Sesul jih je na mizo in pričel šteti. Da, Zelenec je bil natančen in pošten računar! Tu je bilo tristo bleščečih novcev! Spravil jih je v vrečo k svojemu denarju in jo previdno skrnil nazaj pod desko v podu.

Nato je ugasil svečo in legel, a ni se mu dalo zaspati. Znova je vstal in hodil po temni izbi gor in dol.

Povešal je glavo, kakor da je težka od misli, ki so jo polnile bolj in bolj.

»Zelenec je bogat, najbrž je celo bogatejši od mene!« je premišljeval. »Njegovo stanovanje je gotovo vse v zlatu in srebru! Kako bi bil sicer s tako lahkim srcem prinesel vseh teh tristo cekinov!«

In Boltina je lakomnost vsega prevzela. Strasten pohlep po denarju mu je burno dvigal prsi. Še pred jutrom je skoval velik načrt.

(Nadaljevanje prihodnjic)

STANA VINŠEK

Ilustriral: M. BAMBIČ

Verne duše

V LUČICAH VSAKO JE POKOPALIŠČE,
VSAK DANES GROB SVOJIH DRAGIH OBIŠČE.
S CVETJEM ODETI SO GROBI ZELENi,
KOT BI POMLAD ZACVETELA V JESENI.

V JAMI GLOBOKI TELO LE POČIVA,
DUŠA NAD ZVEZDE BLESTEČE SE DVIGA.
LUČIC ODSEV PA V NEBEŠKE VIŠAVE
DANES PRINAŠA POKOJNIM POZDRAVE.

Ribič Luka in delfin

Ribič Luka je bil reven kot ščurk pod pečjo. Ob lepem vremenu je ribe lovil, ob slabem mreže krpal. Lov je bil slab, denarja toliko kot nič, njegova srajca je bila že stokrat zakrpana, njegov dom vegast in zanikrn. Nekega sončnega jutra je odrinil s svojim čolnom na morje. Vrgel je mreže v vodo, si prižgal pipico in čakal, da bo mreža polna. Čakal je in čakal, pa se je nenadoma voda zapenila in v mrežo se je zahotal velik delfin. Mreža se je začela trgati. Ribič se je ustrašil: če mu bo delfin mrežo strgal, bo ob vse imetje. Zgrabil je težko veslo in že je hotel zamahniti, da bi delfina pokončal, tedaj pa je delfin spregovoril s človeškim glasom:

»Dobiš jo!« je rekel delfin, se izmotal iz mreže ter se potopil v globine. Na dnu morja je ležala potopljena barka morskih razbojnikov. Na barki je bilo dvanajst skrinj napanega denarja, a v strašnem viharju se je barka potopila. Delfin je pograbil eno od skrinj, se dvignil iz globin in prinesel Luki skrinjo cekinov.

Luka je bil presrečen. Roke je do komolcev porinil v cekine, na mah je postal bogat. Počakal je noči, da nihče ne bi opazil njegovega bogastva, nato je zaplul proti domu in zakopal skrinjo pod svojo bajto. Po malem je jemal iz nje in sosedje so se nemalo čudili, odkod siromašnemu Luki toliko denarja, ker si je sezidal lepo hišo, dal prekopati obsežen vrt in dal stesati lepo in močno ladjo. Ker so vsi sosedje živeli v stiski, so ga prosili pomoči. Luka je vse odgnal, češ da je vse to s krvavimi žulji prislužil in da ni na glavo padel, da bi sosedom lenobo podpiral.

Nekoč pa je spet ribe lovil. Spustil je mreže v vodo, prižgal si je

pipico in čakal. Spet se je voda zapenila, mreže so se nategnile in se pričele trgati. Spet je bil delfin zasel v mreže, obupno je tolkel z repom okoli po zankah, da bi se rešil. Luka, srdit, ker se mu je mreža pretrgala, je že zamahnil s težkim veslom, da bi delfina pokončal, toda delfin je spregovoril s človeškim glasom:

»Luka, Luka, daruj mi življenje, otročičke imam. Koliko zahtevaš za škodo na mreži?«

»Dve skrinji cekinov!« reče Luka.

Delfin se je spet pogreznil do potopljene barke in privlekel na vrh dve skrinji zlata. Luka je poskočil od veselja, počakal je noči, da ga ne bi sosedje videli, nato pa je zajadril proti domu in zakopal skrinji v klet. Potem je zidal hišo kar naprej in naprej, da je bila skoraj že graščina. Sosedje so se čudili, odkod Luki toliko bogastva. Ker je bila su-

ša, je vse žito na polju zgorelo. Sosedje so lakoto trpeli, otroci so umirali od glada, toda Luka ni pomagal.

Sel je v tretje na lov, ker v tretje gre rado. Spet je vrgel mreže, spet si je prižgal pipico in spet je voda

zašumela in spet je bil delfin v mreži.

»Čakaj, mrha, tokrat mi ne uideš tako poceni!« si je mislil požrešni Luka in je dvignil težko veslo.

»Luka, Luka, lepo te prosim za življenje, otročičke imam! Koliko zahtevaš za škodo?« je spregovoril delfin.

»Ves ladijski tovor cekinov!« reče Luka.

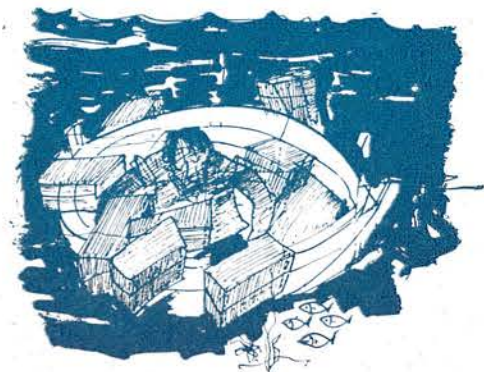
Delfin se je pogreznil na dno morja k potopljeni barki in je pričel dvigati skrinjo za skrinjo. Bile so težke in Lukova barka se je bolj in bolj ugrezala v morje. Ko je privlekel delfin enajsto skrinjo na površje in jo je Luka zadegal v barko, se je barka ugreznila že prav do roba. Toda Luka v svoji pohlepnosti tega ni videl. Vprašal je nestrpno:

»Ali je še kaj skrinj spodaj?«

»Ena sama!« je odgovoril delfin.

»Sem z njo!« je ukazal Luka.

Delfin je privlekel na površje še zadnjo, dvanajsto. In ko jo je Luka naložil v barko, je bil tovor za barko pretežak. Zajela je vodo in v nekaj trenutkih se je potopila. Luka se je z njo vred pogreznil. Zdaj leži na dnu morja med samimi cekini, ribe plavajo okoli njega in vsi cekini mu ne morejo nič več pomagati.

»Luka, Luka, prizanesi mi! Otročičke imam, kdo bo skrbel zanje, če me ugonobiš? Koliko pa hočeš odškodnine za mrežo?«

Luka je spustil veslo, od začudenja zazijal v delfina in dejal:

»Skrinjo cekinov!«

V Bukovju, majhni vasici ob okrajku snežniških gozdovih, je učiteljevala črnolasa Olga, ki se je v prostem času in lepem vremenu najrajši mudila v gozdovih. V hostah je bilo toliko mikavnega! Tu pa tam je srečala ljubko srnico, plašnega zajčka ali igravo veвериčko. Z večericami se je že močno sprijateljila; prinašala jim je orehe, lešnike, piškote. Po navadi so jo pričakovale. Najpogumnejša dolgorepka ji je skočila na rame, ji smuknila v globoki žep in si sama vzela oreh, lešnik ali piškot.

Nekdaj — bilo je konec junija — jo je vznemirilo otožno cviljenje. Pohitela je proti poraščeni skali, od koder se je razlegal slaboten, umirajoč glas. Slišati je bilo tudi hropenje večje živali in nenavaden hrup. Zagledala je velikega psa, ki je bil malone že zadavil srno. Tej je že pojemała sapa. Poleg nje je cvilila mlada srnica. Pes jo je popihal. Srna je pogledala Olgo, pogledala jo je presunljivo žalostno, kakor da jo je hotela pomoledovati: »Prosim te, pazi na mojega nebogljenčka, tako je še majhen, komaj nekaj tednov star!« Srnica se je stisnila k umirajoči materi.

»Ubožica, z menoj pojdeš!« jo je povabila Olga, jo vzela v naročje in jo pobožala po žametni glavici.

Umirajoča srna ju je še enkrat pogledala, v očeh se ji je vžgal po

slednji plamenček, plamenček neizrečne ljubezni in hvaležnosti. Nato je izdihnila.

Olga je dojila oskrbovančka s kravjim mlekom. Srnica ga je pila iz steklenice s cucljem kakor dojenčki. Živalca si je kmalu opomogla, se opogumila in svojo krušno mamicco spremljala na vseh njenih poteh, da, celo v šolo je priparkljala za njo. To pa seveda ni šlo, ker so otroci posvečali večjo pozornost prikupljivi živalci ko učenju. Srnica, ki so ji otroci zrekli »Svilka«, je

morala ostajati doma. Ko se je ob štirih popoldne približeval konec pouka, se je Svilka vznemirila, cvilila, prosila, naj jo izpustijo. Olgina gospodinja ji je, kadar je bilo lépo, suho vreme, ustregla in ji odprla vrata. Svilka jo je ubrala po strmem klancu navzdol, naravnost proti šoli, kjer je počakala Olgo, se pritisnila k njej, kakor da je ni videla že leta in leta, in se ji je ljubko in nesebično dobrikala. Pogosto je hodila z njo po gozdu in se pasla. Niti pes ne bi mogel zvesteje spremljati gospodarja. To je trajalo leto in še dlje, dokler jima ni nekega dne sredi avgusta, ko sta se sprehajali po gozdu, približal lep, vitek, krepak srnjak. »Be-be-be... je vabil Svilko. Ta je zbežala, srnjak za njo. Zašla sta daleč daleč v hosto. Zaman jo je Olga klicala: »Svilka, Svilka!« Svilka se ni več oglasila. Gozd jo je sprejel v ljubeče naročje.

Mirila je jesen, minila je zima. Svilka se ni vrnila. Olga se je pogosto sprehajala po hostah, videvala je srne in jelene, kdaj pa kdaj ji je vztrepetalo srce, mislila je, da je srečala Svilko, pa se je zmotila. Pozimi, ko je zapadel visok sneg, ko je brila neusmiljena burja, se je Olga vpraševala: »Kako le prenaša Svilka te tegobe?« Pa se je vrnila pomlad in Olga si je oddahnila. Vedela je, da je pomlad milostna in ljubeča, da objema gozdne živalce kakor skrbna mati.

Bližale so se šolske počitnice. Otroci so v hrepenečem pričakovanju počitnic bili čedalje bolj nemirni. Zčajci se je razlegel znani klic: »Pie-pie-pie...!« Neka deklica, ki je gledala skozi okno, je vzkliknila: »Svilka, Svilka se je vrnila!« Olga in otroci so se vsuli na cesto. Svilka je prihitela k Olgi, se stisnila k njej in žalostno tožila. Njeni oči so jo pro-

seče zrla, prav tako kakor pred dvema letoma oči Svilkine matere.

»Kaj te vznemirja, Svilka? Kaj bi rada?«

Svilka ji ni mogla odgovoriti. Le njeni oči so prosili: »Pojdi z menoj!« Svilka je stekla naprej, se ustavila, se ozrla in počakala. Olga ji je sledila. Srna je spet stekla, se znova ustavila, vnovič počakala... Tako se je nadaljevalo, dokler nista prispeli v hosto. Napornega vzpenjanja ni bilo tako kmalu konec. Naposled je Svilka pritekla k široki, gosti leski, katere vejevje je segalo prav do tal, in se zavlekla pod njo. »Pie-pie-pie...« je vabila Olgo, ki je dvignila tri, štiri veje in uzrla v skrbno nastlanem ležišču drobčkano, nebogljenno srnico. Svilka se je obrnila k Olgi, jo proseče pogledala, nato pa se s smrčkom dotaknila srnice. Olga je vzela srnico v naročje, stopila izpod temne leske na svetlo in ugotovila, da je živalca ranjena, da ima zlomljeno prednjo desno nožico.

»Kdo ti je zlomil nožico? Menda ni bila Svilka tako nerodna?« je vprašala Olga.

Svilka je gledala svojo dobrotnico, kakor da ji je hotela reči:

»Bolna je, pomagaj ji, prosim te! Hudobni srnjak je skočil nanjo in ji zlomil nožico!«

Olga je bolno srnico skrbno negovala. Ko je srnica ozdravela, jo je Svilka vodila na pašo in jo učila izbirati hranilne bilke. Tisto zimo je s svojim mladičkom ostala pri Olgi, spomladi pa sta se obe odzvali neudržljivemu klicu zelenih gozdov...

ALKOHOL IN RAZUM

Prepirala sta se Alkohol in Razum, kdo bo močnejši. Za stavo sta pila iz dveh sodov: prvi je bil napolnjen z razumom, drugi z alkoholom. Alkohol je pil iz soda, v katerem je bil Razum. Razum je pil iz soda, v katerem je bil Alkohol.

Nista dolgo pila. Kmalu se je Razum valjal pijan po tleh.

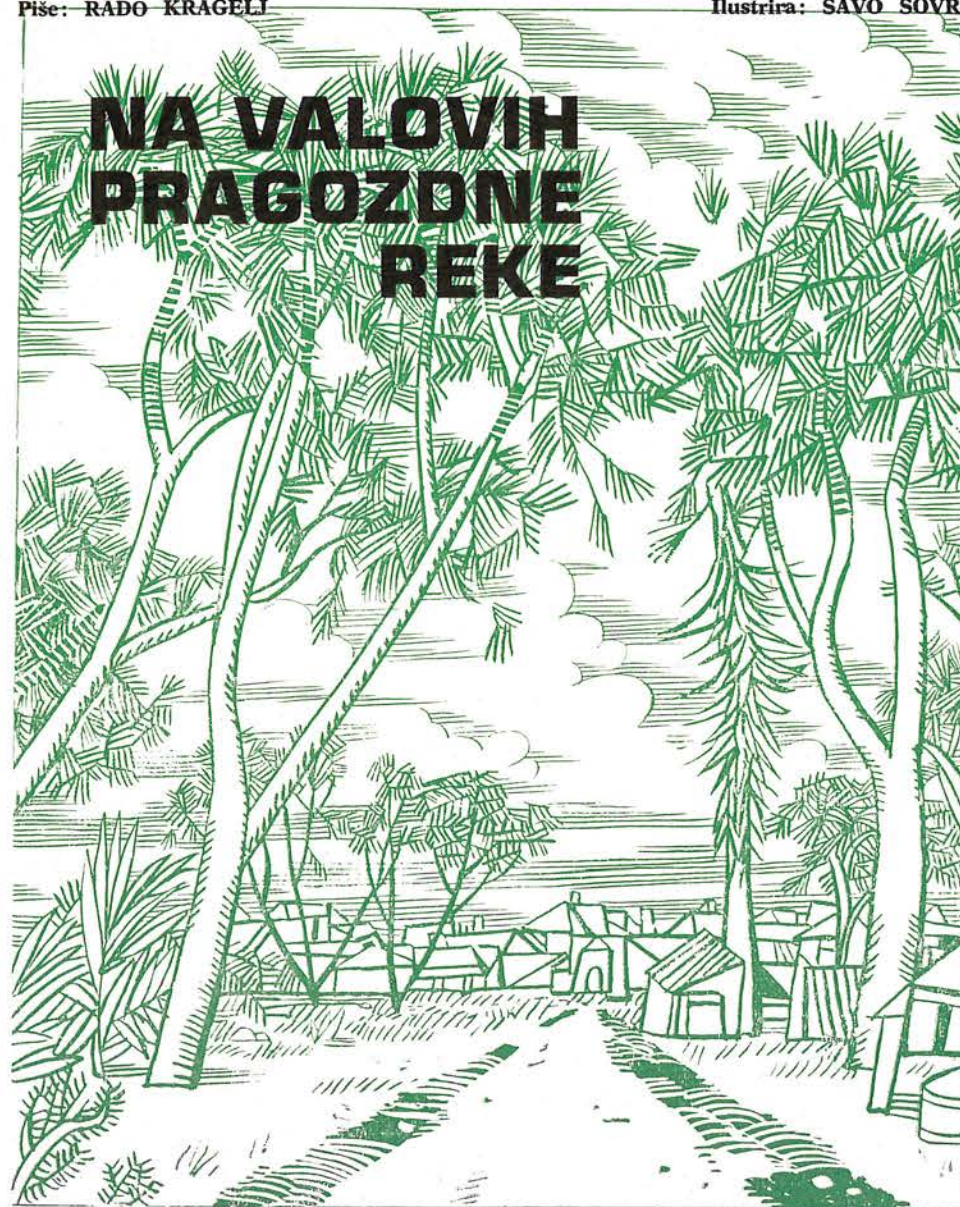
Alkohol se je smejal Razumu, da ga je tako hitro in lahko premagal.

Iz »Mladega Korotana«

Piše: RADO KRAGELJ

Ilustrira: SAVO SOVRE

NA VALOVIH PRAGOZDNE REKE

1. Ko so v 16. stoletju odkrivali portugalski pomorščaki zahodne afriške obale, so naselili le redke ugodne kraje ob morju. Kasneje so prodrli tudi v notranjost dežele, ki so jo imenovali Angola, vendar njenih celinskih pragozdov niso nikoli do konca osvojili. — Mesto Malange štejejo

danes v Angoli med večja mesta. Kakor v drugih krajih je tudi tod razmerje med revščino in blagostanjem prav tako, kakršno je v vsej deželi razmerje med črni in belimi prebivalci: 120.000 belih priseljencev ukazuje štirim milijonom črnih domačinov.

2. Po blatnih ulicah črnkega dela Malangea je drvel velik ameriški avtomobil. Za krmilom težkega voza je sedel bel deček, star morebiti dvanajst let. V uličnem vrvežu je z glasnim trobljenjem utiral pot velikemu avtomobilu, katerega je na ozkih cestah komaj obvladal.

3. Na ostrem ovinku je beli deček izgubil oblast nad vozilom. Namesto po ulici naprej je zavil naravnost proti majhni pločevinasti baraki, se ji v zadnjem hipu ognil, podrl leseno ograjo in obstal na majhnem dvorišču za barako. Deček je skočil z voza in se ozrl naokoli.

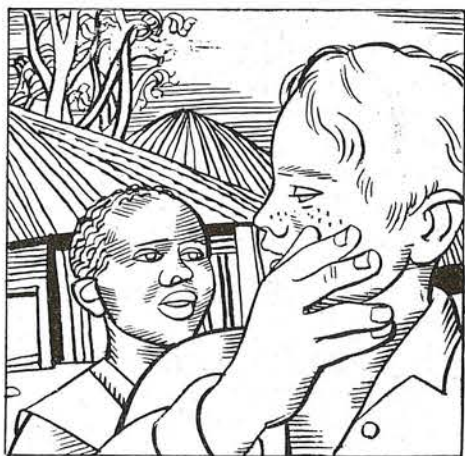

6. Pred pločevinasto barako je med cvilečim zaviranjem ustavil policijski avtomobil. Trije poškajci so stekli na dvorišče za barako in obstali pred velikim vozilom. »Narednik, tu je!« je zaklical eden izmed njih. »Vidim,« je rekel nagovorjenč. »Nemumni črnci si ga je pripeljal kar na dvo-

rišče. Kakor da ne bi vedel, da smo mu za petami!« Policaji so se glasno zakrohotali. Potem je narednik nahrkl Sedarja, ki je še vedno stal pred avtomobilom: »Kje je tat?!« »Kdo je tat?« je tedaj mirno vprašal Sedarjev oče Kalombve, ki je stopil iz barake.

4. Iz barake je stopil črn deček približno istih let, vendar višji in močnejši od belega prišleka, lepe rasti, kakor so skoraj vsi črnki iz plemena Bantu, ki naseljujejo večji del portugalske kolonije Angole. »Kako ti je ime?« je zavpil nadenj beli fant, stoječ ob avtu.

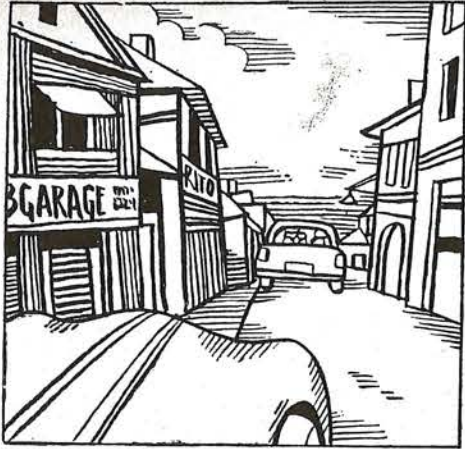
5. »Sedar — pa tebi?« je počasi odvrnil črnc. »Pedro Ríbera. Pa kaj te briga! Tu bom pustil svoj voz. Jutri pridem ponj. Da se ga ne dotakneš!« In beli deček je že izginil na ulici. Skoraj v istem hipu se je oglasilo zavijanje policijskih siren, ki se je naglo bližalo.

7. »Tu si, prebrisanec!« se je zasmel narednik. »Gremo!« In policaji so Kolombva vkleščali in ga odvedli na cesto. »Gospod, kaj sem pa storil?« je vpraševal osupli Kolombve. »Zdaj se boš pa še spreneveda! Tihol!« — in narednik ga je udaril po glavi, da se mu je poredila kri.

8. Zaman je Sedar dopovedoval policajem, kako je prišel ukradeni avtomobil na njihovo dvorišče: da ga je pripeljal beli deček, ki je rekel, da ga bo tu skranil in prišel jutri ponj, da je bil njegov oče ves čas v baraki, da sploh ni vedel, kako je avto prišel sem... zaman.

9. Kolombva so potisnili v avtomobil, ki je s tulečo sireno odpeljal nazaj proti središču mesta, za njim pa je policaj krmaril večko ameriško limuzino, ki jo je bil pripeljal beli deček. »Pedro Ribera, Pedro Ribera,« je s stisnjenimi zobmi ponavljal Sedar in stekel na cesto.

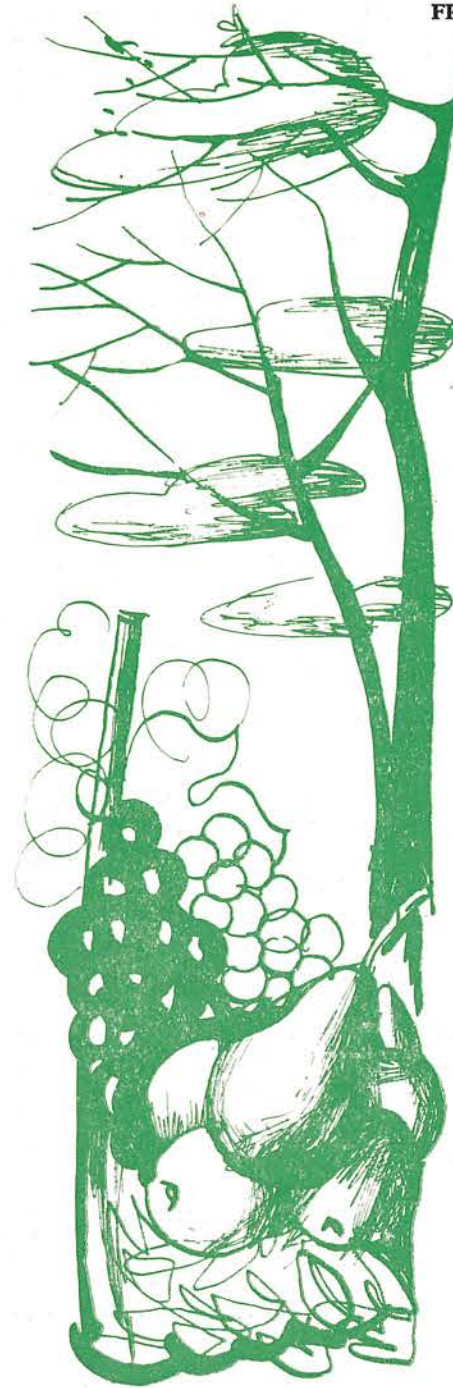

10. Sedar je stekel za oddaljujočima se avtomobiloma. »Tatu je čme Pedro Ribera! On ga je pripeljal! To je beli fant, ki ga je pripeljal, Pedro Ribera mu je ime!« Ampak policaji v avtomobilih niso slišali. Le ljudje na cesti so se ustavljali in brezbrizno gledali za njim.

11. Potem je Sedar dolge ure sedel na kamnitih stopnicah policijske palače, kamor so bili odvedli njegovega očeta, in čakal. Ko se je popoldne nagibalo v večer, je stopil do policajja, ki je stal pred vhodom v palačo, in ga povprašal po očetu. — Policaj je poklical drugega, ta je

izginil v mračnem hodniku in se čez čas vrnil na čelu čudnega spreveda, v katerem sta dva stara črnca na nosilih prinesla nezavestnega Kolombva. »Morali smo ga trdo prijeti, ko pa noče priznati!« je siknil policaj. Črnca sta položila pretepenega Kolombva na gola tla.

Jesenske barve

Pisane barve jesenske
mirno in toplo gorè,
v sklonjenem drevju slive,
jabolka, hruške zorè.

Grozdi so težki in sladki,
svetlo je modro nebo,
jadrno beli oblaki
preko goric gredo.

Rjavo, rumeno, višnjevo,
rdeče naš svet žari,
zlato ga sonce obliva
z bleskom še žive moči.

Kmálu pa ugasnejo barve,
skoro bo plod pobran,
gole vzdrhtijo veje
v sivi, hladni dan.

Spomin

ZVEČERILO SE JE. ANDREJ SE JE ODPRAVIL SPAT. TODA NAPROSIL JE TETO, DA JE SEDLA POLEG NJEGA.

»VEŠ KAJ, TETA, ZELO ZELO DOLGO ŽE NEKAJ PREMISLUJEM!« JE DEJAL SKRIVNOSTNO.

»NO, LE NA DAN Z BESEDO!« GA JE OHRABRILA.

TODA ANDREJ JE MOLČAL. ISKAL JE PRIMERNIH BESED.

»ALI SI TI TUDI TAKO DOBRO ŽIVELA, KO SI BILA TAKO VELIKA KOT JAZ?« JE KONČNO VPRASAL.

»TAKO MAJHNA KOT TI, HOČEŠ REČI!« GA JE SMEJE SE POPRAVILA.

»SAJ NISEM TAKO MAJHEN!« SE JE NASOBIL. »NO, PA VSEENO, KO SI BILA TAKO MAJHNA!«

»MNOGO MNOGO TEŽE SEM ŽIVELA. PA TVOJA MAMICA TUDI, PA...«

ANDREJ JE NI VEČ POSLUŠAL. PRIMERJAL JE STARO IN NOVO IN BIL SREČEN, DA ŽIVI V NOVEM.

»TETA!«

SEDAJ PA JE TETA MOLČALA. PRI SEBI JE OBUJALA OTOŽNE SPOMINE.

»TETA!« JE PONOVILO.

SEDAJ GA JE SLIŠALA.

»PROSIM?«

»JUTRI BOM PA JAZ POMETEL OBE SOBI IN POMIL POSODO. SAJ MI BOŠ DOVOLILA, KAJNE.«

»SEVEDA!« MU JE OBLJUBILA. »LAHKO NOČ!«

»DOBRO SPI!«

MEDVEDEK

Ho! Ho! Ho!
Kam medvedek leze
preko sive steze?
Ho! Ho! Ho!

Ho! Ho! Ho! Medvedek
hruške je zagledal,
sladke so kot medek,
kakor je povedal
Ježek, gozdni dedek.

Ho! Ho! Ho!
Že potresa hruško,
toda lovec Duško
tam za plotom puško
mu pomeri v njuško.
Ho! Ho! Ho!
Kaj če ga ustrelil bo?

Medo sladkosnedež
je pa danes vedež!
Preden puška počí:
»Pok! Pok! Pok!«
Medo že odskoči,
daleč jo pobriše,
lovec Duško vzdíše:
»Ah, ho, ho!
zdaj ga več nazaj ne bo!«
Ho! Ho! Ho!
Res ga več nazaj ne bo!

Nova hiša

(Po angleški narodni)

Bilo je majhno prase. To je reklo: »Postavim si hišo, da bom imelo stanovanje.«

Šlo je v gozd. Tam je srečalo zajca.

»Dobro jutro, prase!« je pozdravil zajec. »Kam potuješ?«

»V gozd. Tam si postavim majhno hišo,« je reklo prase.

»Tudi jaz nimam stanovanja. Pomagal bi ti rad pri zidanju,« je dejal zajec.

»Kaj pa znaš?« je vprašalo prase.

»Znam nositi les,« je odgovoril zajec.

»Dobro,« je reklo prase. »Pojdi z menoj!«

Prase in zajec sta šla dalje. Srečala sta ovco.

»Dobro jutro!« je pozdravila ovca. »Kam potujeta?«

»V gozd. Tam si postaviva majhno hišo,« sta rekla prase in zajec.

»Tudi jaz nimam stanovanja. Pomagala bi vama rada pri zidanju,« je dejala ovca.

»Kaj pa znaš?« je vprašalo prase. »Znam nositi kamenje,« je odvrnila ovca.

»Dobro,« je reklo prase. »Pojdi z nama!«

Prase, zajec in ovca so šli dalje. Srečali so gos.

»Dobro jutro!« je pozdravila gos. »Kam potujete?«

»V gozd. Tam si postavimo majhno hišo,« so rekli prase, zajec in ovca.

»Tudi jaz nimam stanovanja. Pomagala bi vam rada pri zidanju,« je dejala gos.

»Kaj pa znaš?« je vprašalo prase.

»Znam nositi apno,« je odgovorila gos.

»Dobro,« je reklo prase. »Pojdi z nami!«

Prase, zajec, ovca in gos so šli dalje. Srečali so kozo.

»Dobro jutro!« je pozdravila koza.

»Kam potujete?«

»V gozd. Tam si postavimo majhno hišo,« je reklo prase.

»Tudi jaz nimam stanovanja. Pomagala bi vam rada pri zidanju,« je dejala koza.

»Kaj pa znaš?« je vprašalo prase.

»Znam nositi pesek,« je odvrnila koza.

»Dobro,« je reklo prase. »Pojdi z nami!«

Prase, zajec, ovca, gos in koza so šli dalje. Srečali so petelina.

»Dobro jutro!« je pozdravil petelin. »Kam potujete?«

»V gozd. Tam si postavimo majhno hišo,« je reklo prase.

»Tudi jaz nimam stanovanja. Pomagal bi vam rad pri zidanju,« je dejal petelin.

»Kaj pa znaš?« je vprašalo prase.

»Znam zgodaj zjutraj buditi in klicati na delo,« je odgovoril petelin.

»Dobro,« je reklo prase. »Pojdi z nami!«

Prišli so v gozd. Pričeli so zidati hišo. Petelin je vsako jutro kikirikal in zbudil prase, zajca, ovco, gos in kozo. Zajec je nosil les, ovca je nosila kamenje, gos je nosila apno, koza je nosila pesek, prase pa je zidalo hišo.

Kmalu je bila hiša gotova. Bila je lepa hiša, za vse dovolj velika.

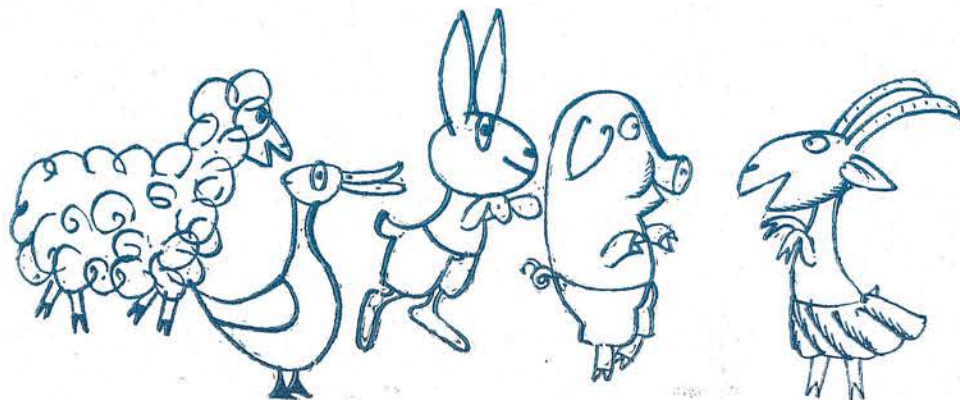
Petelin pa je zdaj rekel:

»Pomagal sem vam zidati hišo. Ni mi dovolj pravica, da smem stanovati pri vas, ampak zahtevam tudi plačilo. Vsako jutro sem vas klical na delo. Če bi mene ne bilo, bi ta hiša nikoli ne stala. Plačajte mi torej moje lepo petje!«

Prase mu je odgovorilo:

»Mi vsi smo delali, mi drugi še teže kakor ti in to vsak dan od jutra do večera. Zato bomo zdaj vsi v tej hiši stanovali. Nihče ne dobi drugega plačila. Tako smo se domenili.«

Petelin pa se je še kar naprej repčil:

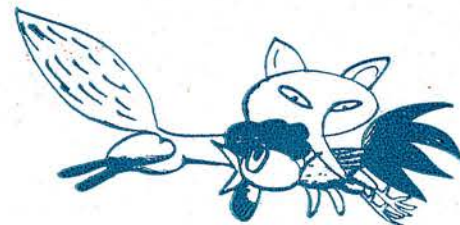

»Zahtevam plačilo! V tej hiši sploh nočem stanovati. Prenizka in preozka je zame. Vajen sem večjega in lepšega stanovanja. Za plačilo pa vas bom tožil. Po vsem svetu bom grdo o vas govoril.«

»Potem pa kar pojdi od nas!« mu je zaklicalo prase.

»Saj pojdem. Ti si pač prase. Zajec, ovca, gos in koza pa niso nič boljši od tebe. Sram vas bodi vse skupaj!«

Tako jih je zmerjal petelin, nazadnje pa je še pljunil prednje.

Tedaj pa se je skozi gosto praproto priplazila lisica. Hlastnila je po petelinu in že je izginil v njenem gobcu. Tako je v lisičjem želodcu našel svoje novo stanovanje.

Prase, zajec, ovca, gos in koza pa so srečno živeli v novi hiši.

Boter jež

**BOTER JEŽ,
KAM PA GREŠ?
HITRO, URNO SE OBRNI —
ZA PEČJO SO ŠČURKI ČRNI!
JEŽ SE SMEJE NA VSA USTA,
ŠČURKE ČRNE BRŽ POHRUSTA.
ŠČURKOV NIČ VEČ NI PRI HIŠI,
JEŽEK SPRAVI SE NAD MIŠI.
MAČKA PIHA NANJ, OD JEZE
— JEŽEK POD BODICE ZLEZE...
MAČKA, ZDAJ
PA GA DAJ!**

Ueverica

**URNO, ŽURNO, VEDNO BOLJ,
KAKOR BLISK PO DEBLU DOL,
SMUK! ZDAJ DIR, HOP! ZDAJ GALOP,
REPEK — METLA, UHLJI — ČOP.
HIP POD BŌROM VIHA REP,
VEJA ŠKRTNE — PROČ, POTEK,
Z BORA SPET KOT BLISK NA BOR!
BI JO RAD? — KAR SPLEZAJ GOR!...**

Majhen, neznatno majhen je delček morja, ob katerem živi, se veseli in trpi naš narod že od davno. Ni čuda, da se je ta mala krpica svetovnega vodovja globoko zakoreninila v naši narodni in umetni pesmi, povesti, pripovedki, skratka — v nas. Postala je *naše morje, naš Jadran!*

Tisoč tristo in še več let je, odkar so naši predniki dosegli te morske bregove, odkar so nešteta naša pokolenja živela ob tem morju, se ga veselila, bala, izkoriščala njegovo bogastvo, bila vedno tesno povezana z njim, se ga krčevito držala in ga junaško branila pred pohlepnimi prsti, ki so se vedno in od povsod grabežljivo stegovali po njem. S silo ali z zvijačo!

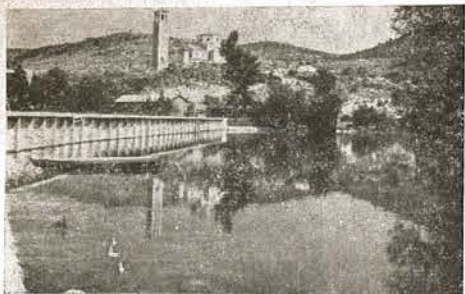
Portič, strme skalne stene nad njim, morje pred njim, vse je tako kot umito. Stari kriški Jušto leze v dve gubi, njegova barka pa je še vedno taka, kakor je bila pred desetletji, ko je bil Jušto še krepak, izveden ribič — čista, lepa kot praznična nevestica, vedno pripravljena na ples po morskih valovih. Morje — kot zrcalo. Urha nam prav zares ne bo treba klicati... Kaj? Morski pes? Saj so ga vendar pred dnevi

razkazovali radovednežem ribiči v Poreču. Pa na kopnem, ubitega! Kdor hoče torej z nami, kar! Nekaj prostora bo že še.

Motor stresa staro Juštovo barko, zmlada vajeno jadra in vesel. Tja na zapad okrene Jušto krmilo, tja preko Devina, k Štivanu, kjer bruha Timav kraške podzemске vode brkinske Reke, ki se je zarila v zemljin drob že gori pri Škocjanu.

Ribiška barka

Izvir Timave

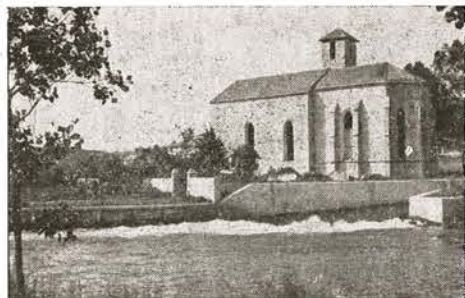
»Timava, daleč slovita in od nekdanj znana reka, ki je toliko zgodovinarjem in starim pesnikom tekla skozi pero, izvira med Devinom in Štivanom iz sedmih lukenj v trdi skali...« Tako je mnenje starega Valvazorja o tej čudni reki. No, Stane, ki se nekaj razume na take stvari, po pravi, da še danes Timav ne da miru ljudem: strokovnjakom kraškega podzemlja marsikaj še vedno ni povsem jasno in zato stikajo po kraških jamah daleč naokoli, da bi rešili še nerešene podzemne uganke.

Štivan! Pred davnimi stoletji je tu stal samostan, daleč znana božja pot, ki so jo obiskovali posebno Slovenci od blizu in daleč. Tu so hranili rokopis evangelija, sedem v zlate platnice vezanih knjižic. Nekaj prvih strani tega evangelija je popisanih z imeni romarjev. Velika večina teh imen je slovenskega, le nekaj jih je še germanskega izvora. Med njimi so imena romarjev iz Panonije in celo iz Bolgarije, nekatera imena pa označujejo zgodovinsko znane osebe: hrvaški knez Trpimir (850-855), hrvaški vojvoda Branimir in njegova žena Marpuša iz Braslavove zemlje (Hrvaška!) so bili mnogi romarji, med drugimi Stregomil, Trebenec, Jelen, Boželiša, Slavenka itd. Bolgarski kralj Boris, ki se je pokristjanil

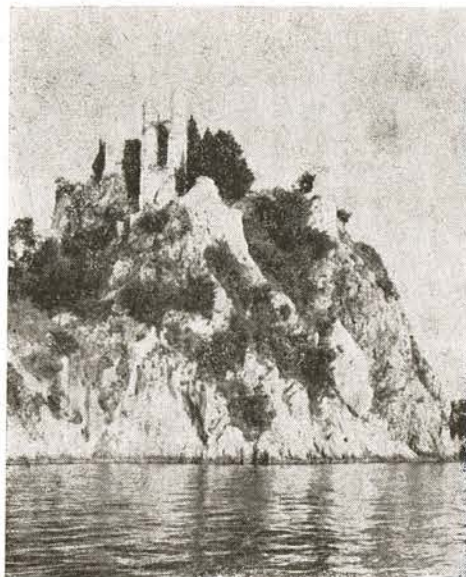
in sprejel ime Mihael, je pripeljal s seboj vso svojo rodbino. Iz Korotana so prišli Sebimir, Mandrag, Dodelka in drugi, morda celo karantanski vojvoda Hotimir. Iz daljne Moravske sta priromala tedanji tamkajšnji vojvoda Svetopolk in njegova žena Svetožizna. Preproste ljudi, ki sami niso zmogli svojega podpisa, je verjetno vpisal kak samostanec, tako Sobeslavo, Zemidrago, Koclja, Pribino itd.

Večina podpisov izvira iz konca 9. in začetka 10. stoletja. Danes so zvezki tega evangelija v Pragi, Čedadu in Benetkah. Za nas so ti podpisi velike važnosti, saj so to naši »prvi pisani spomeniki« in jim pravimo Čedadski rokopis, pa bi jih praviloma morali imenovati Štivanski rokopis.

Tamle preko male ravnice ob Timavu se dvigajo nizki, skoraj goli kraški grički, ki se v loku okrenejo proti morju. Postopoma, rekli bi korak za korakom, se dviga iz morja tja proti Trstu in še dlje siva navpična kraška stena »Vena« — rob Tržaško-komenskega Krasa. Ob tej steni in mimo iz morja štrlečih školjev krmari Jušto k mogočni, navpični, kakor iz morja zrasli skali, porasli z grmičevjem in cvetjem, iz katerega molijo v zrak ostanki starega devinskega gradu. Mnogo je pri-

Stara cerkev v Štivanu

Stari devinski grad

čevanj iz njegovih časov, nič manj pa tudi o Devinsčini in Devinčanih, ki so morali biti pravi »kampeljci«. Poleg bornih njivskih sadežev in pravega oljčnega olja so pridelovali tudi posebno zdravilo, ki je bojda ohranilo človeka dolgo pri življenju; saj pravijo, da je živila neka starorimska kraljica kar celih devetdeset let, ker se je dan za dnem zdravila z — devinskim vinom...

»Bela žena!« Juštov kazalec je uperjen na čudno oblikovano skalo tik pod razvalino starega devinskega gradu.

Kot na vrvi povlečeni se naši pogledi okrenejo v novo zanimivost. Zorku pa, ki mu je všeč stikanje za takimi posebnostmi, samo ime ni dovolj, in Jušto prav dobro razume vase strmeči Zorkov pogled, zato nadaljuje:

»Ta skala ni navadna skala. Pred davnim, davnim časom je ta kamen bila ženska — lepa, dobra gospa na starem devinskem gradu...«

»Valvazorjev zemljevid Kranjske dežele ga označuje z imenom Tybain,« se vmeša Zorko.

»Tedaj je gospodoval gradu in Devinsčini vitez, samogolt in ošaben, hudoben pa tako, da sta mu bila dobrota in poštenje pri srcu nič manj kot je hudiču žegnana voda,« nadaljuje Jušto. »Kako je bila taki zlobi prisojena žena, ki je bila sama dobrota in milina, nam naš stari nono ni vedel povedati. No, da nasilnost in dobrota ne moreta dolgo skupaj orati, vemo dobro in tako se je zgodilo, da je okrutnež sklenil, rešiti se svoje žene. V viharni noči jo je peljal na skalo pod gradom, da jo odtod strmoglavi v razdivjano valovje. Ko je uboga žena spoznala naklep svojega moža, jo je zmagala taka bolest, da je na mestu okamenedla. V viharnih nočeh prebudi ura strahov »Belo ženo«, da odtava v grajske razvaline in se sprehaja po njih.«

»Malopridnost in samogoltnost starih devinskih gospodov so trdo občutili ne samo devinski podložniki, ampak tudi okoliški sosedje,« dopolnjuje Zorko Juštovo povest, »česar ne izpričujejo samo mnoge pripovedke, ampak tudi to, da so si devinski graščaki prigrabili ves Kras od Gorice do tržaških meja.«

Malo naprej štrli druga čer; pravijo ji »Dantejev školj«. Slavni Florentinec, najslavnejši italijanski pesnik vseh časov, ki je živel proti koncu 13. in prva desetletja 14. stoletja, se je zameril someščanom in je moral zato po svetu. Baje se je nekaj časa skrival tudi po naših krajih, kar naj bi pričala »Dantejeva jama« v neki soteski pri Tolminu, kjer naj bi bil celo spesnil del svoje »Divine comedie«, in sicer »Inferno« (peklen). No, tudi v Devinu naj bi se bil ustavljal veliki pesnik, posebno rad pa naj bi bil posedal na tem školju.

NAŠI MLADI DOPIISNIKI

ZGODBA O NESPAMETNIH PRIJATELJIH

Stojan in Martin sta bila velika prijatelja. Bila sta zelo nagajiva in poredna, toda bila sta dobrega srca. Stojan je bil bolj resen deček, Martin pa veseljak, a to nič ne de, samo da je bil dober.

Nekega dne se odpravita kakor vsak dan h koči, ki sta si jo napravila za svoje igre. Koča je bila precej daleč od doma.

Igrala sta se in skakala ves božji dan ter uganjala vse mogoče norčije. Ko pa je sonce začelo zahajati, sta se napotila domov. Hodila sta nekaj časa. Zastlišala sta korake za sabo. Ozrla sta se in zagledala starčka, ki je sopal pod težo velike butare. Takoj sta mu priskočila na pomoč. Starček je bil vesel, da je našel otroka tako dobrega srca in veselo je hodil pred njima ter jima kazal pot k svojemu domu.

Zemljo je že pokrila temna noč. Kmalu so dospeli do starčkovega doma. Tam se je starček zahvalil dobrima dečkoma in rekel: »Ker sta bila vljudna in usmiljena z menoj, vama dam možnost, da si lahko izbereta tri želje, ki se vama bodo izpolnile.«

Prijatelja sta ga pozdravila in krenila proti domu.

Stojan in Martin nista verjela starčkovim besedam in sta se hotela prepričati. Stojan si je zaželel voz z dvema konjema, da bi se peljal domov, Martin pa lepo pečenko, ker je bil lačen. In res, kakor bi vse to padlo z neba, je stalo vse pred njima.

Ko sta dospela domov, sta povedala staršem, kaj se jima je pripetilo. A niso jima verjeli. Zato jim je Stojan hotel dokazati tako, da si je želel postati pes. To se je res zgodilo. Iz psa pa se je zopet spremenil v človeka. Vsi so se mu čudili, toda on je bil žalosten, ker je po nepotrebnem zapravljal poslednji želji. Martin pa je svojim staršem temeljito dokazal: spremenil se je v miško.

Maćka pa, ki je to zapazila, ga je začela loviti. Bil je strašen lov. Martin-miška, si je zopet zaželel postati človek. Tako si je Martin komaj rešil življenje. Bil je zadovoljen, da še živi.

Tako sta Stojan in Martin ostala praznih rok. Tega pa je bila kriva njuna neumnost.

Udovič Stojan
II. a niž. gimn.

PRED ODHODOM

Sedim na klopi pred kolodvorom. Moje misli so zdaj tam daleč, kamor pravkar nameravam odpotovati. Vrvež na cesti me razburja. Pogledam na uro: pol devetih. Še pol ure imam časa. Samo še kratke pol ure, potem pa se bom poslovil od domačega kraja. Za vedno? Tega še ne vem, toda v srcu čutim težo. Kdo ve, kdaj se bom vrnil! Poslavljam se od mesta... Od rodnega mesta, kjer sem preživel toliko prijetnih let. Vse mi je sedaj tako drago. Celo hiše, mestni avtobusi in tramvaji.

Stopim do trafike in kupim časopis. Malo ga prelistam, prečitam tu pa tam kako novico in se naposled ustavim pri debelem napisu na športni strani: Sony Liston, novi prvak težke kategorije v boksanju. Z zanimanjem prečitam nekaj vrstic. To me nekoliko razvedri. Spravim časopis in se napotim proti kolodvoru. Pred vrati se še enkrat ozrem na rodno mesto. Kdo ve kdaj ga bom spet videl! Domotožje pa je tesno povezano s skrbo, kaj bom počel v tujini.

Stopim med pisano množico in se prerinem do blagajne, kjer kupim vozovnico. Moj vlak že čaka. Naenkrat zaslišim trobilo, ki naznani, da bo vlak, s katerim bom odpotoval tudi jaz, odpeljal čez deset minut. Naglo stopim v voz. Uderem se v mehki sedež in se zazrem skozi okno. Moj zadnji pogled na rodno mesto, kjer sem preživel toliko srečnih let, je žalosten.

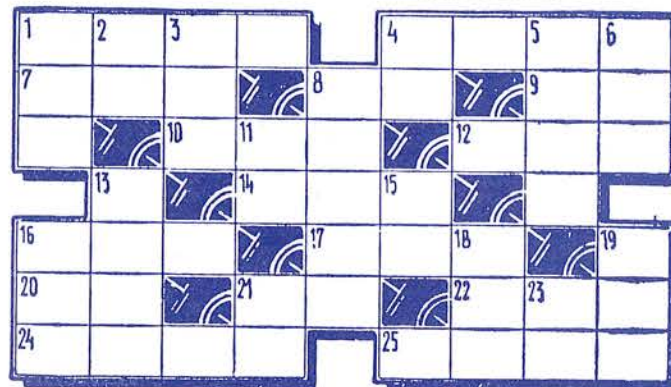
Udovič Dušan
II. a niž. gimn.

REBUS

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. prevozno sredstvo, 4. vrsta teže, 7. os. zaimsek (množ.), 8. čas. veznik, 9. predlog, 10. jo rabimo pri kuhi, 12. žuželka, 14. iglasto drevo, 16. ptič, 17. nekaj kar veže, 20. pivo, 21. veznik, 22. vidni organ, 24. denarna enota, 25. umor • Navpično: 1. prostor v cerkvi, 2. os. zaimsek, 3. snov, 4. kazalni zaimsek, 5. padavina, 6. žensko ime, 8. nas zabava v cirkusu, 11. predlog, 13. domača vprežna žival (množ.), 15. kralj (ital.), 16. debela palica, 18. ga imamo v ustih, 19. svojilni zaimsek, 21. glas osla, 23. časovni veznik.

UGANKI (Gustav Strniša)

Ali kmetička poznate,
ki orje samo pod zemljo,
če dvignil bi rad se na trate,
črn grobek napravi s prstjo.

Bela, nežna vitka vila
v sončnih žarkih se smejim,
če boš mamico jezila,
ji pa šibo podarim.

Rešitev ugank, priobčenih v 1. številki, pošljite uredništvu GALEBA, Opčine pri Trstu — Opicina Trieste, do 15. novembra 1962. Trije izžrebani reševalci bodo nagrajeni.

CENA 50.- LIR